



Ljubljana, 28. november 2022

Zagotovitev učinkovite direktive o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti

Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti (CSDDD) bo koristna za vse državljane_ke, podjetja, države in planet, če bodo pravila trdna in ambiciozna. Cilj je, da štiti človekove pravice, okolje in podnebje, prispeva k odpornemu gospodarstvu z izboljšanjem kakovosti življenja delavcev_k in tistih, ki so odvisni od podjetij. Prepreči lahko gospodarsko krizo ter blaži posledice podnebne krize ter zagotovi socialno, gospodarsko in podnebno pravičnost.

[Pol milijona državljanov_k Evropske Unije, organizacij civilne družbe in sindikatov](#) pričakuje strogo direktivo, ki bo zagotovila, da bodo podjetja spoštovala človekove pravice in okolje ter odločno ukrepala na področju podnebnih sprememb. A časa ni več veliko.

Ker naj bi Svet splošni pristop sprejel na zasedanju COMPET ta četrtek, pozdravljamo prizadevanja držav članic za hitro ukrepanje in izrekamo pohvalo izjemnemu vodstvu češkega predsedstva, ki je pripravilo izvedljivo besedilo. Vendar pa nekatere določbe, o katerih razpravlja Svet, namesto da bi izpolnile zaveze v okviru obstoječih mednarodnih standardov in okrepile predlog Evropske komisije, besedilo dramatično slabijo. [Več kot 200 organizacij civilne družbe se je jasno opredelilo o bistvenih elementih](#), ki jih mora direktiva vsebovati. Zaskrbljeni_e smo, da je smer, ki jo ubira Svet, škodljiva za ljudi in planet.

Pozivamo vas, da Slovenija podpre bolj konstruktivno začetno stališče Sveta in **1. Decembra s svojim glasom podpre splošni pristop, ki:**

- zagotovi, da bo direktiva zajemala **celotno vrednostno verigo**, vključno z vplivi na vse deležnike_ce do samega dna vrednostne verige;
- **razširi** (in ne skrči) **obseg pravic in vplivov**, ki jih zajema direktiva, vključno z zagotavljanjem potrebne skrbnosti **na področju podnebnih sprememb** in s konkretnimi načrti prehoda v trajnostno družbo;



- okrepi določbe o dostopu do pravnega varstva in odpravi ovire, s katerimi se pogosto srečujejo tožniki v primerih, povezanih s kršitvami človekovih pravic in škodo za okolje, ki jih povzroča poslovanje podjetij.

V zvezi s temi tremi točkami navajamo več podrobnosti in zahtevamo naslednje ukrepe:

Obseg vrednostne verige in vključitev finančnega sektorja:

Omejitev zahtev o dolžni skrbnosti na dejavnosti v višjih fazah vrednostne verige ali na novo uvedeni koncept "verige dejavnosti" (chain of activities) bi izpustila dejavnosti v nižjih fazah proizvodne verige, ki so povezane z nekaterimi najhujšimi vplivi, kot na primer deforestacija ali otroško delo. Pozivamo vas, da zagotovite, da bo direktiva zajemala celotno vrednostno verigo, ne glede na to, ali za poslovne dejavnosti velja režim izvoznih dovoljenj (export license regime). Vsak manjši obseg bo omejil možnost podjetij, da obravnavajo svoje dejanske in potencialne vplive. Ta direktiva mora biti osnovana na način, da tudi podjetja, ki proizvajajo [orožje](#), [farmacevtske izdelke](#), [pesticide](#), [programsko opremo za nadzor](#) ali [kemikalije](#), odgovarjajo za svoje vplive v celotni vrednostni verigi.

To velja tudi za finančni sektor, ki ima ključno vlogo pri usmerjanju kapitala v bolj trajnostne aktivnosti in ki je osnova gospodarskih in razvojnih dejavnosti po vsem svetu. Zato je izključitev velikih institucionalnih skladov in upravljavcev premoženja iz nove opredelitve "verige dejavnosti" nesprejemljiva. To in številne druge izjeme, ki so namenjene izključno finančnemu sektorju, ne bi samo ohromile učinkovitosti sektorja, ampak bi imele tudi pomembne negativne posledice za ljudi in planet, bile bi v nasprotju z osnovnimi načeli [smernic OECD](#) in [sodne prakse NKT](#) ter bi zapravile priložnost vpliva na druge panoge in poslovne dejavnosti.

Področje uporabe in podnebje:

Sprememba definicije "vpliva na človekove pravice" in drastična ošibitev priloge, v kateri so navedene konvencije o človekovih pravicah, grozi, da bo znatno omejila varstvo človekovih pravic in okolja.

Pozivamo vas, da zavrnete vse predloge, ki zožujejo obseg pravic in vplivov, ki spadajo na področje prihodnje zakonodaje. Da bi preprečili nadaljnje krčenje že tako neustreznega seznama, ki ga je predlagala Komisija, morajo države članice zagotoviti,



da bo ustrezno vključen celoten spekter človekovih pravic, okolja in podnebja. Obveznost potrebne skrbnosti, ki ne bi zajemala vseh človekovih pravic, ne bi bila v skladu z [vodilnimi načeli ZN](#).

Pozivamo vas tudi, da zagotovite, da so podjetja dolžna izvajati dolžno skrbnost glede svojih vplivov na podnebje in da morajo imeti vsa podjetja verodostojen načrt za uskladitev s Pariškim sporazumom za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 stopinje. [Skupina strokovnjakov ZN](#) je šele prejšnji teden opozorila, da podnebne zaveze podjetij, vključno s načrti za prehod, tvegajo, da postanejo zgolj orodje za zeleno zavajanje ali t.i. greenwashing, če ne bodo temeljile na jasnih merilih. Takšen načrt bi moral vključevati kratko-, srednje- in dolgoročne cilje za zmanjšanje emisij, zajemati celotno vrednostno verigo ter emisije iz področij 1, 2 in 3 ter se ne bi smel zanašati na ogljično kompenzacijo (offsetting). Prihodnji stroški za podjetja, ki izhajajo iz izgub in škode zaradi podnebnega zloma, bodo veliko večji od tistih, ki so potrebni za blažitev podnebnih sprememb zdaj.

Dostop do pravnega varstva:

Svet je v [svojih sklepih o dostojnem delu za leto 2020](#) pozval Komisijo, naj **dejavno uporabi** priporočila Agencije EU za temeljne pravice (FRA) o izvajanju tretjega stebra UNGP. Vendar kompromisno besedilo ne upošteva v celoti večkrat ponovljenih priporočil o dostopu do pravnega varstva v zadevah, povezanih s podjetji in človekovimi pravicami. V letih [2017](#), [2020](#) in [2022](#) je agencija FRA skupaj z Evropskim pravnim inštitutom priporočila vključitev ukrepov za dostop do pravnega varstva - kot so časovne omejitve, obrnjeno dokazno breme, možnost kolektivna dostopa do pravnih sredstev in okrepljen položaj žrtev. Te ukrepe je potrebno vključiti v 22. člen. Takšne izboljšave bi državam članicam omogočile, da izpolnijo svoje mednarodne obveznosti v okviru III. stebra UNGP za izboljšanje dostopa do pravnega varstva za žrtve škode, povzročene s strani podjetji.

Pozdravljamo pojasnilo v osnutku kompromisnega besedila, ki pravi, da je podjetje, ki povzroči škodo zaradi neizpolnjevanja obveznosti potrebne skrbnosti, solidarno odgovorno z drugimi soudeleženci in da imajo žrtve pravico do polne odškodnine. Vendar bi bilo treba za zagotovitev učinkovitosti v praksi, v členu 22 pojasniti, da so podjetja odgovorna tudi za škodo, ki jo povzročijo subjekti, ki jih obvladujejo. Poleg tega bi moralo podjetje, ko se ugotovi, da je zaradi poslovanja nastala škoda, dokazati, da je izpolnilo svoje obveznosti v skladu z direktivo. V členu 22.4 bi bilo treba tudi določiti, da pravila o civilnopravni odgovornosti iz Direktive ne izključujejo ali omejujejo civilnopravne odgovornosti podjetij na podlagi drugih predpisov Unije ali nacionalnih predpisov.



Druge pomembne ovire za doseganje pravičnosti, s katerimi se pogosto srečujejo tožniki v primerih, povezanih s človekovimi pravicami in okoljem v podjetjih, ostajajo nerešene. To pa vključno s pravično porazdelitvijo dokaznega bremena, zastaralnimi roki, mehanizmi kolektivnih pravnih sredstev, zastopniškimi tožbami tretjih oseb, zadostnimi roki in spremljevalnimi ukrepi za zagotavljanje podpore tožnikom.

Imamo še vrsto drugih pomislekov, ki smo jih predstavili v prejšnji korespondenci, na sestankih in v okviru javnega obveščanja. Na voljo smo vam za podrobnejše predloge ali druge izmenjave mnenj. Zahvaljujemo se vam za preučitev te nujne zahteve državljanov in imetnikov pravic.

V pričakovanju odgovora vas iskreno pozdravljamo,

Elena Lunder, Zavod za pravično trgovino, 3MUHE

Živa Kavka Gobbo, Focus, društvo za sonaraven razvoj

Max Zimani, SLOGA, platforma nevladnih organizacij za razvoj, globalno učenje in humanitarno pomoč



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE



Co-funded by
the European Union

Projekt #GoEAtHical je sofinanciran s sredstvi Evropske komisije, Raising public awareness of development issues and promoting development education in European Union (DEAR) in s strani Ministrstva RS za Zunanje Zadeve. Stališča, ki so izražena v okviru projekta ne odražajo nujno stališč sofinancerjev in so odgovornost društva Focus in partnerjev.